

NATURCENTRUM AB

FÅGELINVENTERING OCH ARTSKYDDSUTREDNING
SÖDRA EKDALEN,
SALEMS KOMMUN, STOCKHOLMS LÄN

Naturcentrum projekt 3701, RAPPORT 2023-09-08

Thomas Strid

Uppdragsgivare

Salems kommun
144 80 Rönninge
Telefon. Växel 08-532 598 00

Uppdragsgivarens kontaktperson

Jonas Hanifi
08-532 592 68
jonhan@salem.se

Uppdragstagare

Naturcentrum AB
Strandtorget 3
444 30 Stenungsund
Tel. 010-220 12 00
E-post: ncab@naturcentrum.se

Projektledare, fältinventering och rapport

Thomas Strid
Tel: 010-220 12 27
E-post: thomas.strid@naturcentrum.se

Kartmaterial

©Lantmäteriet

Denna rapport bör citeras

Strid, T 2023. Fågelinventering och artskyddsutredning, Södra Ekdalen, Salems kommun, Stockholms län. Naturcentrum AB i PDF-rapport till Salems kommun. 22 sidor.

Omslagsbild: Entita, foto Jens Morin.

Innehåll

INNEHÅLL	3
UPPDRAG OCH UNDERSÖKNINGSOMRÅDE	4
BAKGRUND	6
ARTSKYDDSFÖRORDNINGEN	6
FÅGELDIREKTIVET OCH RÖDLISTNING	7
ARTSKYDD OCH DETALJPLANER	7
KONTINUERLIGA EKOLOGISKA FUNKTION	8
HUR HANTERAS ARTSKYDDSFRÅGOR INOM DETALJPLAN OCH SAMRÅD MED LÄNSSTYRELSEN?	8
MATERIAL OCH METODER	10
RESULTAT	11
TIDIGARE KÄNDA UPPGIFTER	11
INVENTERINGSRESULTAT	12
BEDÖMNING AV BEVARANDESTATUS OCH PÅVERKAN PÅ FÖREKOMMANDE HÄCKANDE RÖDLISTADE FÅGLAR	
FÅGLAR	24
BEDÖMNING AV BEVARANDESTATUS OCH PÅVERKAN PÅ ÖVRIGA FÅGLAR	36
SAMMANFATTNING OCH FÖRSLAG TILL SKYDDSÅTGÄRDER OCH	37
KOMPENSATIONSÅTGÄRDER FÖR OMRÅDETS FÅGLAR	37
REFERENSER	39
<i>Internetbaserade källor</i>	39

Uppdrag och undersökningsområde

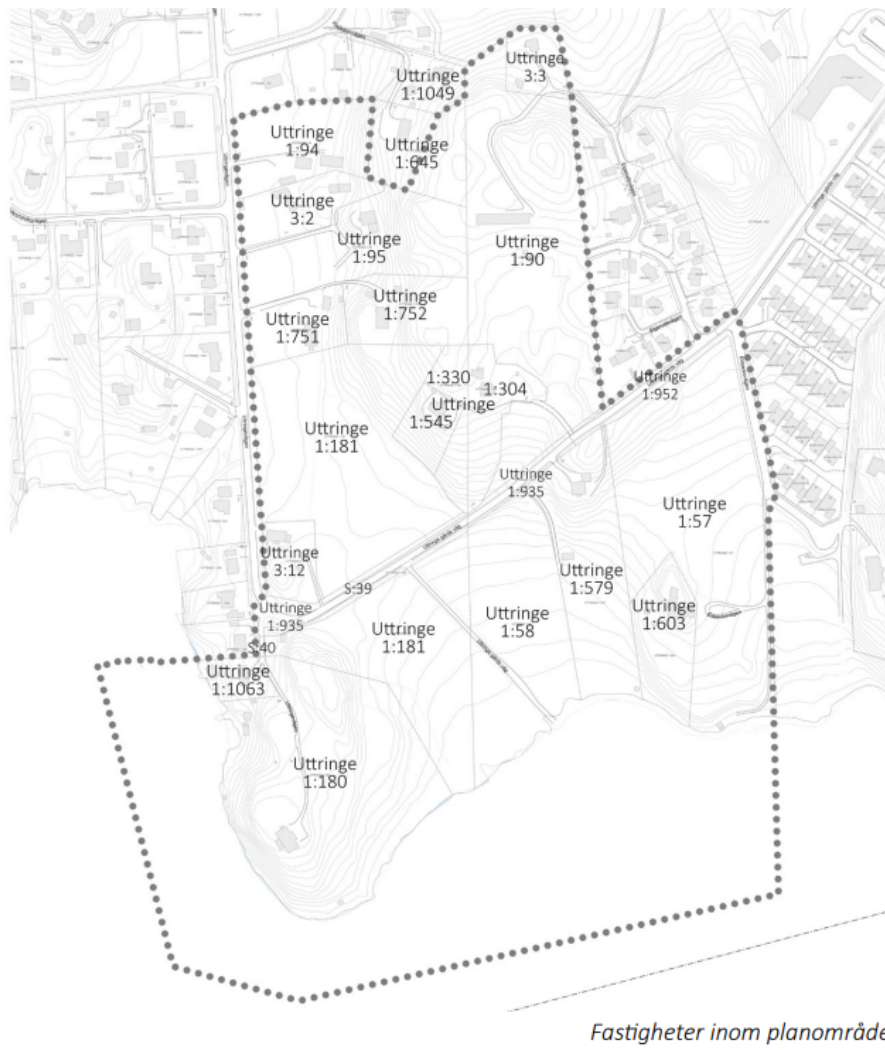
Naturcentrum AB har på uppdrag av Salems kommun genomfört en fågelinventering vid Södra Ekdalen inför arbete med en detaljplan (se figur 1). Fågelinventeringen ska komplettera befintliga naturutredningar inom planområdet. Utifrån resultatet av inventeringen görs även en artskyddsutredning som ska föreslå vilka åtgärder som kan krävs för att fågelarterna inte ska påverkas negativt så att artskyddet utlöses. Det kan innebära både skydds- och/eller kompensationsåtgärder.

Syftet med detaljplanen är att utreda förutsättningarna för förtätning och bevarande av värdefull natur- och kulturmiljö. Syftet är också att utreda utbyggnad av det kommunala vatten- och avloppssystemet samt vägnätet. Planområdet föreslås förtätas med småhusbebyggelse, i huvudsak på de öppna åkrar/betesmarker som finns inom området.

Planområdet är beläget cirka en och en halv kilometer sydväst om Rönninge centrum och norr om sjön Uttran. Totalt omfattar området cirka 18 hektar. Inom planområdet finns det finns ett 10-tal fastigheter bebyggda med permanentbostäder i form av enbostadshus.

Inventeringsområdet utgörs av både öppen och skogsbevuxen mark. Här finns tallhällmark, fuktlövskog, ekmiljöer, strandmiljöer och öppen gräsmark samt tomtmark. Alldeles väster, norr och öster om inventeringsområdet finns småskalig bebyggelse, radhus och lägre flerfamiljshus.

Inventeringen har framför allt fokuserat på arter som listas i EU:s fågeldirektiv samt arter som är rödlistade i Sverige. Samtliga häckande/revirhävdande eller tillfälligt förekommande arter som påträffats under inventeringen har noterats (tabell 2).

Figur 1. Inventeringsområdets vid Södra Ekdalen avgränsning framgår av prickad linje.

Bakgrund

Artskyddsförordningen

Det svenska artskyddet regleras huvudsakligen i artskyddsförordningen (2007:845). Artskyddsförordningen innehåller bland annat fridlysningsregler som innebär förbud mot att på olika sätt skada eller störa vilda djur- och växtarter. I förordningen finns fridlysningsbestämmelser som grundar sig på såväl EU-lagstiftning som internationella överenskommelser samt svenska fridlysningsregler. Ändrad praxis och tillämpning av de två EU-direktiven har lett till stor osäkerhet och otydlighet kring hur man kan visa tillräcklig hänsyn gentemot arter som skyddas enligt artskyddsförordningen.

I syfte att skapa ökad tydlighet och förutsägbarhet beslutade regeringen (juni 2022) om ändring i artskyddsförordningen. Med ändring av artskyddsförordningen begränsas bland annat förbudet att störa fåglar. Ändringen innebär att störningar som saknar betydelse för att bibehålla eller återupprätta populationen av en fågelart på en tillfredsställande nivå inte omfattas av förbudet. I kommentarerna till de nya bestämmelserna anges att exempel på omständigheter som kan tala för att nivån inte kan anses vara tillfredsställande är att den aktuella fågelarten är nationellt rödlistad, finns upptagen på fågeldirektivets bilaga 1 eller att populationen har genomgått en konstaterad kraftig minskning. Därför ska särskild vikt läggas på dessa arter.

Nedan visas utdrag av de nya bestämmelserna, gällande 4 § artskyddsförordningen som beslutades den 16 juni 2022. Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2022.

4 § Det är förbjudet att

1. avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar,
2. avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon,
3. samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma, och
4. avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningssperiod, om inte störningen saknar betydelse för att
  - a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
  - b) återupprätta populationen till den nivån.

Förbudet gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Fågeldirektivet och rödlistning

Arter som omfattas av EU:s fågeldirektivs bilaga 1 och/eller är rödlistade har en central roll i tillämpningen av artskyddsförordningen. För att kunna hantera artskyddsfrågan inom ett område behövs dels inventering för att klargöra vilka arter som förekommer där och en därpå följande artskyddsutredning som tydliggör hur berörda arter ska hanteras.

Enligt fågeldirektivet ska alla medlemsländer skydda och tillse att alla vilda fåglar och deras livsmiljöer inom Sverige bevaras. Av Sveriges ca 350 fågelarter är 67 listade i direktivets bilaga 1.

Rödlistning är en klassificering av arter inom växt- och djurlivet efter en bedömning av deras utdöenderisk inom respektive land. Syftet är att kartlägga och bedöma arters tillstånd och status, den risk de löper att försvagas eller dö ut, och vilka åtgärder som krävs för att förbättra deras situation. De rödlistade arterna kategoriseras efter deras bedömda tillstånd och status:

Nationellt utdöd (RE), Akut hotad (CR), Starkt hotad (EN), Sårbar (VU), Nära hotad (NT), Livskraftig (LC), Kunskapsbrist (DD), Ej bedömd (NE).

Rödlistan revideras vart femte år och fastslås av Naturvårdsverket.

Artskydd och detaljplaner

Vid planläggning av ett område är det två viktiga bedömningar som skall göras för varje skyddad art som förekommer i ett område:

1. Försvåras upprätthållandet av populationen av arten på en tillfredställande nivå? Om ett projekt eller en plan bedöms påverka populationen på ett sådant sätt är det inte möjligt att söka dispens, i stället behöver skyddsåtgärder vidtas så att populationen inte påverkas.
2. Görs intrång i en arts livsmiljö? Om väsentliga delar av en fågelarts livsmiljö minskar på grund av planläggningen kan denna behöva ersättas på annat håll.

Om båda dessa frågor hanteras behövs inte längre dispensen. Målet med skyddsåtgärderna blir alltså att göra dispensen onödig, genom att population och livsmiljöers ekologiska funktion inte påverkas negativt. Skyddsåtgärderna kan ha karaktären av kompensationsåtgärder där ett näraliggande område iordningställs så att numerären av arten inte minskar. Ett samråd med Länsstyrelsen bör genomföras om det finns risk för att förbud utlöses eller om det krävs särskilda skyddsåtgärder för att inte utlösa förbud. För att göra dessa bedömningar bör det både finnas en fågelinventering samt en artskyddsutredning. Denna rapport redovisar den fågelinventering samt artskyddsutredning som nu genomförts.

Kontinuerliga ekologiska funktion

För att kunna bedöma hur olika arter påverkas av en exploatering är det nödvändigt att känna till vilka arter som förekommer i det aktuella området. Man behöver även ha kunskap om områdets sammansättning av livsmiljöer, arternas krav på livsmiljöer samt nationella och regionala populationstrender. Därefter kan man göra en bedömning av respektive art och hur en exploatering kan påverka den kontinuerliga ekologiska funktionen (KEF). Med kontinuerlig ekologisk funktion menas den ekologiska funktion en livsmiljö normalt ständigt tillhandahåller åt en art, till exempel som skydd eller födosökningsplats. I Naturvårdsverkets handbok för artskyddsförordningen, del 1 (Naturvårdsverket 2009), anges: ”Gemensamt för åtgärder rörande djurens olika uppehållsplatser är att dessa inte får påverkas av mänskliga aktiviteter på ett sådant sätt att platserna i fråga förlorar sin kontinuerliga ekologiska funktion för berörda arter. Med detta avses att ingreppet inte får vara så omfattande att området tappar de egenskaper som gör det betydelsefullt för arten i fråga. Platserna behöver skyddas även när de inte används så att funktionen finns kvar när arten återvänder för att lägga ägg eller föda ungar.”

Med område menas i det här fallet inte bara området där en åtgärd planeras, utan det område som en population av en art behöver för att bevarandestatus inte ska påverkas negativt. För att bedöma om den kontinuerliga ekologiska funktionen påverkas behöver man alltså även titta på och bedöma kvaliteterna utifrån den aktuella artens behov i det omgivande landskapet.

Hur hanteras artskyddsfrågor inom detaljplan och samråd med Länsstyrelsen?

Artskyddet ska i huvudsak hanteras inom planprocessen och bedömningen av fridlysta arters bevarandestatus och påverkan bör finnas med redan i plansamrådet. Om påverkan på bevarandestatus kan undvikas, genom försiktighets- och skyddsåtgärder, ska en anmälan om samråd enligt 12 kapitlet 6 § miljöbalken göras till Länsstyrelsen, för att säkerställa att förbuden i artskyddsförordningen inte utlöses. Samråd ska ske senast 6 veckor innan åtgärden avses att utföras och under den tiden får åtgärden inte påbörjas. Länsstyrelsen kan inte överpröva en detaljplan på den grunden att den strider mot artskyddsbestämmelserna, eftersom artskydd inte är en överprövningsgrund enligt 11 kap. 10 § PBL (om inte påverkan sker på ett Natura 2000-område som är ett riksintresse enligt 4:8 MB). Planen kan antas men går inte att genomföra om den strider mot artskyddsförordningens bestämmelser.

För artförekomster, där förbud riskerar att utlösas, ska förslag på åtgärder som säkerställer kontinuerlig ekologisk funktion tas fram. Om man klarar detta innebär

det att förbud ej utlöses. En avstämning med Länsstyrelsen föreslås för att säkerställa att de delar uppfattningen gällande skydds- och kompensationsåtgärder. Om inte skyddsåtgärder behövs för en art, ges för vissa arter rekommendationer i stället. Om bedömningen är att väsentliga delar av en skyddad arts livsmiljö minskar på grund av planläggningen ges förslag på hur livsmiljön kan ersättas på annat håll. Om skyddsåtgärder eller rekommenderade åtgärder planeras genomföras måste först ett 12:6 samråd med Länsstyrelsen ske, eftersom åtgärder både kan få positiva och negativa följder för biologisk mångfald.

Material och metoder

Inventeringen omfattade fem besök mellan 31 mars och 9 juni 2023. Inventeringstider och väder framgår av tabell 1. Den valda metoden följer i huvudsak de som rekommenderas av Haas m.fl. (2015). Metoden går ut på att inventeraren vid varje besök genomströvar inventeringsområdet, och intressanta miljöer kontrolleras. Handkikare med hög kvalitet användes för att underlätta upptäckt och artbestämning av fåglar. Inventeraren ska även ha god kunskap om att känna igen fåglars läten. Inventeringen har genomförts av Thomas Strid. Bedömningen är att den valda metoden kommer ge en god bild av vilka fågelarter som häckar i området. Både tidiga arter som påbörjar häckningen i mars till de arter som börjar senare under våren.

Under de fem inventerings-tillfällena i mars–juni 2023 noterades och bedömdes samtliga påträffade arter. Särskilt fokus ägnades åt att undersöka förekomst av rödlistade arter.

Efter utsök i Artportalen och kontroll i fält bedömdes att förutsättningar för spelande nattskärra saknas inom inventeringsområdet. Därför genomfördes ingen inventering av nattskärra nattetid. Sökning i Artportalen har också gjorts avseende tidigare observationer av naturvårdsintressanta fåglar.

Tabell 1. Inventeringstid och väderförutsättningar. Vind inom parentes avser byvind.

Datum	Tid	Molnighet	Vind	Temp, °C
31 mars 2023	08:00–12:30	Klart	4 (6) m/s NO	+2 (3)
13 april 2023	08:00–12:30	Klart/halvklart	2-3 (5) m/s SV	+5 (9)
2 maj 2023	07:30-11:30	Klart/halvklart	2-4 (6) m/s S	+6(11)
27 maj 2023	07:30-11:30	Klart	5-7 (9) m/s SO	+13 (19)
9 juni 2023	07:30-11:30	Halvklart	3-5 (8) m/s SO	+13 (20)

Resultat

Tidigare kända uppgifter

Inhämtade uppgifter från SLU Artdatabanken/Artportalen från perioden 1990 till 2022 innehåller uppgifter om fågelarter som är listade i EU:s fågeldirektiv eller är rödlistade. De arter som kan vara av naturvårdsintresse, och där lämpliga häckningshabitat förekommer inom inventeringsområdet, är: kråka (NT-Nära hotad), stare (VU-Sårbar) och gulsparrv (NT-Nära hotad).

Tabell 2. Noterade arter enligt SLU Artdatabanken/Artportalen under perioden 1990-2022.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistekategori	Antal observationer i Artportalen inom inventeringsområdet under perioden 1990-2022
Kanadagås	Branta canadensis		2
Gräsand	Anas platyrhynchos		3
Fasan	Phasianus colchicus		1
Sothöna	Fulica atra		3
Skäggdopping	Podiceps cristatus		4
Skratmås	Chroicocephalus ridibundus	NT	1
Gråtrut	Larus argentatus	VU	1
Fiskmås	Larus canus	NT	1
Fisktärna	Sterna hirundo		1
Storlom	Gavia arctica		1
Storskarv	Phalacrocorax carbo		3
Havsörn	Haliaeetus albicilla	NT	1
Ormvråk	Buteo buteo		1
Större hackspett	Dendrocopos major		1
Tornfalk	Falco tinnunculus		1
Nötskrika	Garrulus glandarius		3
Kråka	Corvus corone	NT	2
Trädgårdssångare	Sylvia borin		1
Gärdsmyg	Troglodytes troglodytes		3
Nötväcka	Sitta europaea		1
Stare	Sturnus vulgaris	VU	1
Rödhake	Erithacus rubecula		1
Näktergal	Luscinia luscinia		1
Pilfink	Passer montanus		1
Sädesärta	Motacilla alba		1
Ängsplärka	Anthus pratensis		1
Bofink	Fringilla coelebs		3

Stenknäck	Coccothraustes coccothraustes		2
Steglits	Carduelis carduelis		1
Gulspurv	Emberiza citrinella	NT	1

Inventeringsresultat

Totalt noterades 56 fågelarter under Naturcentrums inventering 2023 (tabell 3). Totalt 39 arter bedöms häcka eller sannolikt häcka inom inventeringsområdet. Utifrån inventeringsresultatet har en bedömning gjorts av antalet häckande par av respektive art.

Totalt noterades 10 rödlistade fågelarter. Sju av dessa bedöms häcka inom inventeringsområdet: kråka (NT), entita (NT), ärtsångare (NT), stare (VU), björktrast (NT), svartvit flugsnappare (NT) och grönfink (EN) (se figur 3 och tabell 4). Inga arter som är listade i EU:s fågeldirektiv, bilaga 1 observerades i inventeringsområdet.

Samtliga fågelobservationer (270 stycken) som gjordes i samband med inventeringen 2023 har rapporterats, och finns tillgängliga i Artportalen.

Figur 2. Karta som visar samtliga noterade arter. De olika färgerna representerar olika arter. Kartan avser att visa att fåglar noterats relativt jämt över hela området. Alla noterade arter redovisas mer detaljerat i tabell 3 nedan. De rödlistade arterna redovisas även separat på kartor nedan på sid 15-23.

Tabell 3. Observerade fågelarter i inventeringsområdet vid Södra Ekdalen under inventeringen 2023. Förekomst anges som H = säker häckning, h = sannolikt häckande par, t = tillfällig observation/förbiflygande/sträckande. Totalt observerades 56 fågelarter, varav 39 bedöms som häckande eller sannolikt häckande. Antal par i Stockholms län enligt Ottosson m.fl. (2012).

Art	Förekomst	Antal par i Stockholms län	Rödlistekategori	Kommentar
Kanadagås	H	1 600		Observerades vid fyra av de fem besöken. Minst 2 lyckade häckningar noterades.
Grågås	t	41 000		En observation av fyra förbiflygande fåglar.
Knölsvan	t	7 500		En observation av en fösosökande individ.
Gräsand	h	11 000		Två observationer under häckningstid. Arten häckar troligen i området.
Knipa	t	5 000		Ett par noterades 31 mars. Svårt att bedöma om de häckar i området.
Storskrake	t	5 600		Ett par noterades 31 mars. Svårt att bedöma om de häckar i området.
Skogsduva	h	800		En spelande i lämplig miljö 13 april. Bör kunna häcka i området.
Ringduva	H	40 000		Minst tre par bedöms häcka i området.
Sothöna	H	6 000		Minst ett par häckar i området.
Trana	t	500		Två förbiflygande fåglar den 13 april.
Skäggdopping	H	3 700		Minst 6 par häckar i området.
Skrattmås	t	6 000	NT	15 ex rastade tillfälligt den 13 april.
Fiskmås	t	12 000	NT	Häckar i närområdet i sjön Uttran och uppehåller sig även inom området. Dock har ingen häckning noterats i själva inventeringsområdet.
Fisktärna	t	2 000		Ett ex noterades tillfälligt den 9 juni.
Gråhäger	t	600		Ett ex noterades förbiflygande den 27 maj.
Fiskgjuse	t	220		Ett par häckar i sjön Uttran på en ö cirka 700 meter V om inventeringsområdet. Ses tillfälligt passera inventeringsområden.
Större hackspett	H	5 000		Minst två par häckar i området.
Gröngöling	t	1 300		Noterad vid två tillfällen men häckar troligen inte i inventeringsområdet. Dock häckar de sannolikt strax utanför området både öster och väster om.
Skata	H	18 000		Minst ett par troligen två häckar inom inventeringsområdet.
Kaja	h	14 000		Troligen häckar ett par i området.
Kråka	H	3 000	NT	Minst ett par häckar i området.
Korp	t	900		Tillfällig observation av ett förbiflygande exemplar den 13 april.
Entita	H	6 000	NT	Ett par häckar i fuktlovskogen söder om Utringe gårdsväg nära båtplatsen.
Blåmes	H	50 000		Cirka tre par bedöms häcka i området.
Talgoxe	H	110 000		Cirka fem par bedöms häcka i området.
Ladusvala	t	6 000		Två ex tillfälligt fösosökande den 27 maj.
Stjärtmes	H	1 500		Ett par bedöms häcka i området.
Lövsångare	H	230 000		Minst två par bedöms häcka i området.

Gransångare	H	250		Ett par bedöms häcka i norra delen av området.
Busksångare	t	2	NT	En sjungande fågel hördes 9 juni i alskogen nära båtplatsen söder om Uttringe gårdsväg.
Härmsångare	H	1 500		Revirhävdande vid två olika tillfällen och bedöms häcka med ett par i alskogen söder om Uttringe gårdsväg.
Svarthätta	H	60 000		Tre till fem par bedöms häcka i området.
Trädgårdssångare	h	40 000		En revirhävdande hane i södra delen av området i lämplig biotop.
Ärtsångare	H	9 000	NT	Revirhävdande hanar har hörts på tre platser och därmed bedöms att ett till tre par kan häcka i området.
Törnsångare	h	9 700		En revirhävdande hane i södra delen av området. Troligen häckar ett par här.
Gärdsmyg	H	13 000		Minst två par häckar i området.
Nötväcka	H	16 000		Häckar med minst tre par i området.
Trädkrypare	H	30 000		Ett par häckade i en gammal ek i sydligaste delen av området.
Stare	H	20 000	VU	En säker häckning i högstubbe i sparat dött träd i korsningen Uttringevägen/Uttringe gårdsväg. Troligen ytterligare ett par i området.
Taltrast	t	50 000		Noterad vid två tillfällen och kan möjligen häcka i området.
Koltrast	H	100 000		Häckar med några par i området.
Björktrast	H	24 000	NT	En häckning konstaterades i området södra del.
Rödhake	H	80 000		Noterad revirhävdande på minst fem platser. Häckar med några par.
Svartvit flugsnappare	H	60 000	NT	Noterad revirhävdande på minst fem platser. Häckar med några par.
Rödstjärt	H	5 000		Häckar med ett par i södra delen. Möjligen ytterligare ett par i norra delen.
Järnsparv	H	14 000		Minst tre revirhävdande hanar noterades. Bedöms häcka med några par.
Pilfink	H	19 000		Häckar med något par längs Uttringevägen.
Sädesärla	H	16 000		Bedöms häcka med cirka tre par i området.
Bofink	H	260 000		Häckar med några par i området.
Stenknäck	H	600		Ett revir med ett häckande par finns i områdets södra del.
Domherre	H	3 000		Revirhävdande hanar har noterats och det bedöms att minst ett par häckar i området.
Grönfink	H	50 000	EN	Två till tre par bedöms häcka i området.
Gråsiska	t	0		Noterad tillfälligt i april under flyttning mot norr.
Steglits	H	1 500		Ett till två par häckar i områdets södra del.
Grönsiska	h	11 000		Häckar möjligen med ett eller två par.

Figur 3. Förekomst av de häckande rödlistade fågelarterna som noterades under inventeringen. Grön (kråka), blå (entita), röd (ärtsångare), gul (stare), orange (björktrast), turkos (svartvit flugsnappare) och ljusgrön (grönfink). För noggrannare redovisning av respektive art, se nedan.

Tabell 4. Observerade rödlistade fågelarter i inventeringsområdet vid Södra Ekdalen under inventeringen 2023. Totalt noterades tio rödlistade arter varav sju bedöms häcka inom området.

Art	Naturcentrum 2022	Status i Sverige, rödlistan 2020 ^{a)}	Listad i fågeldirektivet, bilaga 1 ^{b)}
Skrattmåså	X (ej häckande)	Nära hotad	-
Fiskmåså	X (ej häckande)	Nära hotad	-
Kråka	X (häckar)	Nära hotad	-
Entita	X (häckar)	Nära hotad	-
Busksångare	X (ej häckande)	Nära hotad	-
Ärtsångare	X (häckar)	Nära hotad	-
Stare	X (häckar)	Sårbar	-
Björktrast	X (häckar)	Nära hotad	-
Svartvit flugsnappare	X (häckar)	Nära hotad	-
Grönfink	X (häckar)	Starkt hotad	-

- (a) Kategorierna i den svenska rödlistan (SLU Artdatabanken 2020) anger risken för utdöende i landet till följd av till exempel liten utbredning, låg populationsstorlek eller minskande population. "Sårbar" innebär att arten enligt uppställda kriterierna bedöms löpa hög risk att dö ut i vilt tillstånd. "Nära hotad" innebär att en art inte uppfyller kriterierna för att vara hotad (dvs "Sårbar" eller högre hotkategorier), men ligger nära att göra det nu eller i framtiden. "Livskraftig" anges för arter som inte rödlistats.
- (b) För de arter som är upptagna i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv ska bl.a. "särskilda skyddsområden" upprättas (artikel 4). Direktivet föreskriver också att medlemsstaterna utanför de skyddade områdena ska "sträva efter att undvika förorening och försämring av livsmiljöer" (artikel 4.4).

Nedan kommenteras förekomsten av de påträffade rödlistade arterna.

A) Arter som bedöms häcka i Södra Ekdalen

Kråka

Förekomst. Minst ett par häckar i området.

Status. Kråka är rödlistad i Sverige i kategorin Nära hotad (NT). Beståndet i Stockholms län har skattats till 3 000 par (intervall 2 000–4 000) och till 180 000 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012).

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningstakten har uppgått till 24 (18-27) % under de senaste 18 åren (SLU Artdatabanken 2023).

Känslighet. Kråka är fortfarande en relativt vanlig fågel trots dess tillbakagång. Orsaken till kråkans kraftiga tillbakagång har sannolikt flera olika orsaker som samverkar såsom konkurrens med korp, rationalisering inom jordbruket, skogsavverkning, skydds jakt, ändrad sophantering mm. Relevanta skydds- och kompensationsåtgärder, som visar hur arten ska hanteras i detaljplanen, visas i nästa avsnitt.

Figur 4. Noteringar av kråka under inventeringen 2023. Observationerna kan alla avse samma par. Minst ett par bedöms häcka i inventeringsområdet.

Entita

Förekomst. Ett par häckar i lövskogarna söder om Uttringe gårdsväg. Se figur 5.

Status. Entita är rödlistad i Sverige i kategorin Nära hotad (NT). Beståndet i Stockholms län har skattats till 6000 par (intervall 4000–8000) och till 120 000 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012).

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningstakten har uppgått till 20 (10-30) % under de senaste 10 åren. (SLU Artdatabanken 2023)

Känslighet. Entitans ortstrohet och låga spridningspotential verkar göra den oviljig att flyga över öppna partier i landskapet. Detta gör att trädridåer och små dungar är viktiga som mellanlandningsstationer för ungfåglar som sprider sig. Man kan också hjälpa arten genom att sätta upp fågelholkar. Man ska då tänka på att holkarna har tillräckligt litet ingångshål (diameter 26-28 mm) för att utestänga talgoxar och sätta upp holkar parvis, så att en ledig holk ska finnas om ett dominant blåmespar flyttar in i en av holkarna. (SLU Artdatabanken 2023).

Relevanta skydds- och kompensationsåtgärder, som visar hur arten ska hanteras i kommande planarbete, visas i nästa avsnitt.

Figur 5. Noteringar av entita under inventeringen 2023. Observationerna bedöms alla avse samma par. Ett par häckar i inventeringsområdet och dess viktigaste livsmiljö framgår tydligt av kartan.

Ärtsångare

Förekomst. Revirhävande hanar har hörts på tre platser och därmed bedöms att ett till tre par kan häcka i området.

Status. Ärtsångare är rödlistad i Sverige i kategorin Nära hotad (NT). Beståndet i Stockholms län har skattats till 9000 par (intervall 5400–13 000) och till 250 000 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012).

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningstakten har uppgått till 20 (0-40) % under de senaste 10 åren. (SLU Artdatabanken 2023)

Känslighet. Ärtsångare är fortfarande en vanlig fågel. Arten påverkas negativt av skogsavverkning. Arten häckar i skogsbryn, buskmarker och trädgårdar. (SLU Artdatabanken 2023)

Relevanta skydds- och kompensationsåtgärder, som visar hur arten ska hanteras i kommande planarbete, visas i nästa avsnitt.

Figur 6. Noteringar av ärtsångare under inventeringen 2023. Ett till tre par bedöms häcka i inventeringsområdet.

Stare

Förekomst. En säker häckning i högstubbe i sparat dött träd i korsningen Uttringevägen/Uttringe gårdsväg. Troligen ytterligare ett par i området.

Status. Stare är rödlistad i kategorin VU. Beståndet i Stockholms län har skattats till 20 000 par (intervall 12 000–28 000) och till 510 000 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012).

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser kvalitén på artens habitat och antalet reproduktiva individer. Minskningstakten har uppgått till 48 (41-51) % under de senaste 15 åren. (SLU Artdatabanken 2023).

Känslighet. Stare är fortfarande en spridd fågel. Omläggning av brukningsmetoder i odlingslandskapet har påverkat staren negativt. (SLU Artdatabanken 2023)

Relevanta skydds- och kompensationsåtgärder, som visar hur arten ska hanteras i kommande planarbete, visas i nästa avsnitt.

Figur 7. Noteringar av stare under inventeringen 2023. Observationerna kan alla avse samma par men troligen finns ytterligare ett par i området. Den konstaterade häckningen skedde i ett dött träd där Uttringevägen och Uttringe gårdsväg möts. Det är den nord västligaste pricken på kartan.

Björktrast

Förekomst. En häckning konstaterades i området södra del.

Status. Björktrast är rödlistad i Sverige i kategorin Nära hotad (NT). Beståndet i Stockholms län har skattats till 24 000 par (intervall 2 000–4 000) och till 742 500 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012).

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser antalet reproduktiva individer. Minskningstakten har uppgått till 17,5 (10-25) % under de senaste 15 åren. (SLU Artdatabanken 2023).

Känslighet. Björktrast är fortfarande en vanlig fågel.

Relevanta skydds- och kompensationsåtgärder, som visar hur arten ska hanteras i kommande planarbete, visas i nästa avsnitt.

Figur 8. Noteringar av björktrast under inventeringen 2023. Här konstaterades en häckning i området.

Svartvit flugsnappare

Förekomst. Revirhävande hanar fanns på minst fem platser. Bedöms häcka med några par inom området.

Status. Svartvit flugsnappare är rödlistad i Sverige i kategorin Nära hotad (NT). Beståndet i Stockholms län har skattats till 60 000 par och till 1 420 500 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012).

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningstakten har uppgått till 19 (12-23) % under de senaste 10 åren. (SLU Artdatabanken 2023).

Känslighet. Svartvit flugsnappare är fortfarande en vanlig fågel. Arten påverkas negativt av bland annat skogsavverkning och faktorer i övervintringsområdena.

Relevanta skydds- och kompensationsåtgärder, som visar hur arten ska hanteras i kommande planarbete, visas i nästa avsnitt.

Figur 9. Noteringar av svartvit flugsnappare under inventeringen 2023. Några par bedöms häcka i området.

Grönfink

Förekomst. Två till tre par bedöms häcka i området.

Status. Grönfink är rödlistad i Sverige i kategorin Starkt hotad (EN). Beståndet i Stockholms län har skattats till 50 000 par (intervall 32 000–67 000) och till 660 000 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012).

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. En sjukdom (flagellat) invandrade till Sverige 2007 och har sedan dess påverkat beståndet kraftigt negativt. Minskningstakten har uppgått till 61 (53-62) % under de senaste 10 åren. (SLU Artdatabanken 2023).

Känslighet. Grönfink är fortfarande en vanlig fågel. Utöver påverkan av flagellater (se under status) påverkas arten negativt av bekämpningsmedel och intensifierat jordbruk.

Relevanta skydds- och kompensationsåtgärder, som visar hur arten ska hanteras i kommande planarbete, visas i nästa avsnitt.

Figur 10. Noteringar av grönfink under inventeringen 2023. Två till tre par bedöms häcka i området.

B) Rödlistade arter som påträffades tillfälligt i Södra Ekdalen,

Skrattmås

Förekomst. Ingen häckning i inventeringsområdet. Endast noterad tillfälligt.

Status. Fiskmå is rödlistad i kategorin Nära hotad (NT). Beståndet i Stockholms län har skattats till 6 000 par (intervall 4 500–7 500) och till 98 000 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012).

Minskningstakten har uppgått till 25 (15-50) % under de senaste 24 åren. (SLU Artdatabanken 2023).

Känslighet. Arten påverkas negativt av bl.a. dikning/torrläggning, jakt och närvaro av annan art, t.ex. mink. (SLU Artdatabanken 2023)

Naturcentrum ser inget behov av ytterligare undersökningar av artens förekomst inom området kopplat till planerad verksamhet.

Fiskmå

Förekomst. Häckar i närområdet i sjön Uttran och uppehåller sig även inom planområdet. Dock har ingen häckning noterats i själva inventeringsområdet.

Status. Fiskmå är rödlistad i kategorin Nära hotad (NT). Beståndet i Stockholms län har skattats till 12 000 par (intervall 8000–16 000) och till 100 000 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012).

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningstakten har uppgått till 16 (7-22) % de senaste 18 åren (SLU Artdatabanken 2020).

Känslighet. Fiskmå är fortfarande en vanlig art. Arten påverkas negativt av bl.a. dikning/torrläggning och närvaro av annan art, t.ex. mink och vildsvin. (SLU Artdatabanken 2023)

Naturcentrum ser inget behov av ytterligare undersökningar av artens förekomst inom området kopplat till planerad verksamhet.

Busksångare

Förekomst. Ingen häckning i inventeringsområdet. Endast noterad tillfälligt sjungande.

Status. Busksångare är rödlistad i kategorin Nära hotad (NT). Beståndet i Stockholms län har skattats till 2 par (intervall 0–5) och till 300 par (intervall 200-400) i Sverige av Ottosson m.fl. (2012).

Populationen är ökande. Populationen har ökat med 50-150 % de senaste 10 åren. (SLU Artdatabanken 2023).

Känslighet. Inga uppenbara hot finns mot arten. Eftersom busksångaren nyligen har invandrat till Sverige och populationen av naturliga skäl är liten finns emellertid en uppenbar försvinnanderisk, till exempel på grund av händelser i övervintningsområdet. (SLU Artdatabanken 2023)

Naturcentrum ser inget behov av ytterligare undersökningar av artens förekomst inom området kopplat till planerad verksamhet.

Bedömning av bevarandestatus och påverkan på förekommande häckande rödlistade fåglar

Kråka *Corvus cornix* (rödlistad i kategorin nära hotad, NT)

Ekologi och livsmiljökrav

Kråka förekommer allmänt i hela landet och föredrar miljöer i närheten av bebyggelse eller odlad mark, men kan förekomma långt in i skogstrakter och i den yttersta skärgården. Förekommer även i fjällen. Kråkan är allätare och äter exempelvis as, avfall, säd, mask, fågelägg, fågelungar med mera. Under häckningsperioden lever kråkorna parvis. Vid andra tider av året ofta i flock. Kråkan bygger sitt bo i höga träd i slutet av mars eller i början av april. Gamla bon repareras ofta och används på nytt.

Utbredning och population

Kråkan förekommer över hela landet, även upp i fjällen. Det svenska beståndet uppskattades 2018 till 145 000 par (Wirdheim 2019).

Bevarandestatus

Kråkan har tidigare bedömts som Livskraftig men populationsminskningen de senaste 18 åren innebär emellertid att kriterierna för nära hotad (NT) blir uppfyllda. En minskning av populationen pågår eller förväntas alltså ske. Minskningen avser antalet reproduktiva individer. Minskningstakten har uppgått till 24 (18–27) % under de senaste 18 åren. Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för Sårbar (VU).

Hot

Orsaken till kråkans kraftiga tillbakagång har sannolikt flera olika orsaker som samverkar. En är konkurrens med den konkurrensstarka korpen. Korpen ökar vilket kan påverka kråkan negativt. En annan orsak som missgynnat kråkan är ändrad sophantering där avfallsanläggningar inte längre erbjuder samma mängd mat som tidigare. Dessutom kan rationaliseringar inom jordbruket samt skydds jakt bidra till minskningen liksom skogsavverkning.

Bedömning av påverkan

Nationell population

Det svenska beståndet är beräknades 2018 till 145 000 par (Wirdheim 2019). Med föreslagna skyddsåtgärder bedöms inte den nationella populationen påverkas av en eventuell exploatering inom utredningsområdet för Södra Ekdalen.

Regional population

Populationen i Stockholms län är beräknad till 3000 par (intervall 2000-4000 ex) (Ottoson et al 2012). Med föreslagna skyddsåtgärder bedöms inte den regionala populationen påverkas av en eventuell exploatering inom utredningsområdet för Södra Ekdalen.

Lokal population

Minst ett par bedöms häcka planområdet. Beståndsuppskattning på lokal nivå saknas. Med föreslagna skyddsåtgärder bedöms inte den lokala populationen påverkas av en eventuell exploatering inom utredningsområdet för Södra Ekdalen.

Påverkan på livsmiljö

Med föreslagna skyddsåtgärder bedöms därmed kråkans kontinuerliga ekologiska funktion ej påverkas negativt vare sig på nationell, regional eller lokal nivå.

Skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder för att gynna arten

Fällning av träd genomförs utanför häckningstid, det vill säga augusti-februari. Viktigt att spara skogspartier där kråka fortsatt kan hitta häckningsplatser. Kråkan har inga problem med att häcka i människors närhet, bara det finns tillgång på kvarlämnade skogsområden och skogspartier.

Entita *Poecile palustris* (rödlistad i kategorin nära hotad, NT)

Ekologi och livsmiljökrav

Entitan är en utpräglad lövskogsfågel som påträffas i ädellövskogar, strandskogar, ekhagar, igenväxande hagmarker, lövdungar, parker och trädgårdar. Den föredrar flerskiktade, gärna högvuxna skogar med inslag av äldre träd och med ett välutvecklat buskskikt. Ek- och hasseldominerade skogar och dungar, samt alkärr med videsnår, hör till de miljöer som ofta utnyttjas. I sydligaste Sverige är bokskog en viktig miljö. Reviren är relativt stora för en småfågel, i genomsnitt omkring fem (5) hektar men de kan vara upp till 20 hektar. Entitan är en utpräglad stannfågel och rör sig inte långt från kläckningsplatsen; ungfågeln sprider sig sällan mer än 5 km från födelseplatsen och etablerade fåglar lämnar därefter inte sitt revir. Arten är känslig för fragmentering och har svårt att etablera sig i isolerade skogsområden.

Entitan är hålhäckare, men kan inte själv hacka fram sitt hål utan är beroende av miljöer som erbjuder naturliga hål. Lämpliga håligheter kan uppstå vid grenbrott, rötksador med mera. Ingången ska vara trång och boträdet är vanligtvis levande. Den konkurrerar med andra mesar (särskilt blåmes) om boplatserna och får ofta hålla tillgodo med sämre håligheter.

Utbredning och population

Entitan har begränsad utbredning i Sverige och saknas i stort sett norr om Dalälven och saknas också på Gotland. Beståndet i Stockholms län har skattats till 6000 par (intervall 4000–8000) och till 120 000 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012). År 2018 beräknades antal par i Sverige minskat till 90 000 par (Wirdheim 2019).

Bevarandestatus

Entita är rödlistad i Sverige i kategorin Nära hotad (NT). En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningstakten har uppgått till 20 (10–30) % under de senaste 10 åren. Eftersom den är rödlistad är bevarandestatusen inte gynnsam på nationell nivå (SLU Artdatabanken 2023).

Hot

Minskningen av ett sammanhängande småbrutet lövskogslandskap. Avverkning av dess livsmiljöer. Även entitans ortstrohet och korta spridningslängder gör arten sårbar när landskapet fragmenteras. En annan möjlig faktor till entitans minskning kan vara svårigheter att häcka till följd av en ökande konkurrens om bohål.

Bedömning av påverkan

Nationell population

Det svenska beståndet är beräknades 2012 till 120 000 par (Ottosson et al 2012) och den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 90 000 par (Wirdheim 2019). Den nationella populationen bedöm ej påverkas inom inventeringsområdet för Södra Ekdalen.

Regional population

Beståndet i Stockholms län har skattats till 6 000 par (intervall 4000–8 000) av Ottosson m.fl. (2012). Den regionala populationen bedöms ej påverkas inom inventeringsområdet vid Södra Ekdalen.

Lokal population

På lokal nivå är alla lämpliga revir viktiga för artens kontinuerliga ekologiska funktion. Ett par häckar i områdets södra del. Bedömningen är att med föreslagna skyddsåtgärder kommer inte den lokala populationen påverkas negativt.

Påverkan på livsmiljö

Ett revir har påträffats under inventeringen 2023. Södra delen av området vid Södra Ekdalen uppfyller mycket väl entitans krav på lämplig livsmiljö. Här finns både ekmiljöer med gamla träd och strandskogar som hänger samman. Även ett välutvecklat buskskikt finns. Det par som påträffades under inventeringen häckar i strandskogen/alkärren kring båtuppläggningsplatsen (se figur 5) men bedöms röra sig inom hela det på kartan angivna reviret. Entitan har specifika krav på sin livsmiljö och lever hela sitt liv i sitt revir. De har mycket dålig spridningsförmåga. Det är därför en förutsättning att dess livsmiljö inom området ej påverkas negativt för att artskyddet inte ska utlösas. Det är även viktigt att konnektiviteten med angränsande skogsområden ej försvagas. Men under förutsättning att nedanstående skydds- och kompensationsåtgärder genomförs kan entitans kontinuerliga ekologiska funktion säkras i området.

Skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder för att gynna arten

Viktigast är att lämna strandskogarna och angränsande lövskogsmiljöer med ekar intakta (se figur 11). Endast biotopvårdande insatser får göras här såsom att gallra bort gran. Det är även viktigt att lämna död ved, både stående och liggande träd och bibehålla det täta buskskiktet. Ingen avverkning får ske inom dessa. Om exploateringar sker i närområdet behöver området stärkas med fler boplatser i form av uppsättning av holkar lämpliga för entita.

Skyddsåtgärder

- Bibehålla ett minst 5 hektar stort sammanhängande område (se figur 11). Det inringade området utgörs av entitans viktigaste livsmiljöer (strandskog, lövskogsmiljöer med ek, grova träd, väl utvecklat buskskikt) i enlighet med bifogad karta. Viktigt att trädridån längs stranden lämnas intakt då den kan fungera i samband med ungfågelspridningen vidare öster ut. (se figur 11)
- Bibehålla ett tätt buskskikt inom reviret. Endast röjning längs befintlig stig och kring båtuppläggningsplatsen bör tillåtas.

Kompensationsåtgärder

- Ta bort inväxande granar inom entitereviret om sådan växer upp
- Sätt upp minst 16 holkar inom entitans revir. Holkarna sätts två och två med 10–20 meters mellanrum. Detta för att en holk ska finnas kvar när ett dominant blåmes-par tagit en holk. Ingångshålets diameter ska vara 25–28 mm för att utestänga talgoxe och flugsnappare. Holkarna sätts på högst två meters höjd.
- Uppsättning av holkar och andra åtgärder inom reviret ska ske i samarbete med sakkunnig ornitolog.

Figur 11. Karta som visar områdets revir för fågelarten entita (ca 5 hektar) som behöver sparas intakt så att inte artskyddet utlöses.

Ärtsångare *Curruca curruca* (rödlistad i kategorin nära hotad, NT)

Ekologi och livsmiljökrav

Ärtsångaren lever i trädgårdar, parker, bergsområden och öppna skogsområden.

Utbredning och population

Arten förekommer i hela landet norrut till Jämtland - Norrbotten samt sällsynt i Åsele och Lycksele lappmark. Beståndet i Stockholms län har skattats till 9 500 par och till 217 300 par i Sverige av Ottosson m.fl. (2012). År 2018 beräknades antal par i Sverige minskat till 145 000 par (Wirdheim 2019).

Bevarandestatus

Ärtsångare är rödlistad i Sverige i kategorin Nära hotad (NT). En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningstakten har uppgått till 20 (0–40) % under de senaste 10 åren. Eftersom den är rödlistad är bevarandestatusen inte gynnsam på nationell nivå (SLU Artdatabanken 2023).

Hot

Förklaringar till minskningen saknas, men man befärar att klimatförändringen och förändringar i övervintringsområden kan vara orsaker. Arten påverkas även negativt av skogsavverkning.

Bedömning av påverkan

Nationell population

Det svenska beståndet är beräknades 2012 till 217 300 par (Ottosson et al 2012) och den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 145 000 par (Wirdheim 2019). Den nationella populationen bedöm ej påverkas av en eventuell exploatering inom utredningsområdet för Södra Ekdalen.

Regional population

Beståndet i Stockholms län har skattats till 9 500 par (intervall 5400–13 000) av Ottosson m.fl. (2012). Den regionala populationen bedöms ej påverkas inom inventeringsområdet vid Södra Ekdalen.

Lokal population

Ett till tre par bedöms häcka i området. Ärtsångare häckar spritt i närområdet och föreslagen exploatering kommer ej påverka arten negativt. Bedömningen är att även med en eventuell exploatering i området även framgent kommer tillhandahålla lämpliga häckningsplatser för ärtsångare. Med föreslagna skyddsåtgärder bedöms inte den lokala populationen påverkas inom inventeringsområdet för Södra Ekdalen.

Påverkan på livsmiljö

Ett till tre revir har påträffats under inventeringen 2023. Det bedöms det att det även framgent kommer finnas lämpliga häckningsplatser inom utredningsområdet även efter eventuell exploatering. Ärtsångare är en art som både häckar i kulturlandskapet och gärna nära bebyggelse. Bedömningen är att det även framgent kommer finnas flera platser inom området som kan utgöra lämplig livsmiljö för ärtsångare. Därmed är artens kontinuerliga ekologiska funktion säkrad i området på både nationell, regional och lokal nivå.

Skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder för att gynna arten

Lämna täta buskage i området och ej utföra träd och buskröjning under häckningstid, april-juli.

Stare *Sturnus vulgaris* (rödlistad i kategorin sårbar, VU)

Ekologi och livsmiljökrav

Stare häckar huvudsakligen i anslutning till odlad mark. Den förekommer över större delen av landet. Staren häckar i anslutning till jordbrukslandskap, i tätorter eller andra öppna marker. Staren är under häckningstid helt beroende av öppna gräsmarker med kortvuxet fältskikt. Den föredrar kortsnaggade naturbetesmarker framför kultiverade betesmarker, och följer ofta kor eller andra betande kreatur. Den utnyttjar också gräsmattor, vägkanter, nysådda åkrar och liknande. Boet läggs

i befintliga håligheter, till exempel ett gammalt bohål av större hackspett eller grön-göling, i holkar eller under tegelpannor. Oftast häckar de i alléer, dungar eller skogsbyn i jordbruksmarkslandskapet, i gårdsmiljöer eller parker, men det går också bra inne i tät skog om lämpliga boplatser finns där. Staren flyger normalt upp till en kilometer från boet för att söka föda.

Utbredning och population

Den förekommer över större delen av landet. Arten har successivt minskat i antal under en mycket lång tid. Den svenska populationen uppgick 2018 till 403 000 par (Wirdheim 2019).

Bevarandestatus

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser kvalitén på artens habitat och antalet reproduktiva individer. Minskningstakten har uppgått till 48 (41–51) % under de senaste 15 åren. Staren hamnar i kategorin Sårbar (VU). Eftersom den är rödlistad är bevarandestatusen inte gynnsam på nationell nivå (SLU Artdatabanken 2023).

Hot

Staren är under häckningstiden beroende av gräsmarker med kort vegetation inom rimligt avstånd (<1 km) från boet för sitt födosök. Omläggning av brukningsmetoder i odlingslandskapet har påverkat staren negativt.

Bedömning av påverkan

Nationell population

Det svenska beståndet är beräknades 403 000 par (Wirdheim 2019). Med föreslagna kompensationsåtgärder kommer den nationella populationen inte påverkas negativt av planerna för Södra Ekdalen.

Regional population

Den regionala populationen bedöms ej påverkas negativt om de föreslagna kompensationsåtgärderna genomförs.

Lokal population

En säker häckning i högstubbe i sparad dött träd i korsningen Uttringevägen/Uttringe gårdsväg. Troligen ytterligare ett par i området. Med föreslagna kompensationsåtgärder bedöms den lokala populationen påverkas positivt.

Påverkan på livsmiljö

Med föreslagna åtgärder kommer staren livsmiljöer framgent vara oförändrade eller till och med bättre tack vare fler holkar som ger möjlighet för fler par att häcka. Idag är sannolikt bristen på lämpliga bohål en begränsande faktor för den lokala

populationen. Med fler holkar kommer tillgång till boplatser säkras. Därmed är artens kontinuerliga ekologiska funktion säkrad i området på både nationell, regional och lokal nivå.

Skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder för att gynna arten

Stare är en art som gärna häckar i holkar. Därför föreslås 20 starholkar sättas upp inom inventeringsområdet. I området kommer även framledes tillgång till kortklippta gräsmarker vara gott vilket kommer ge goda förutsättningar för stare att fortsatt häcka i området.

Figur 12. Stare häckar i området. För att säkerställa starens livsmiljö med boplatser på lång sikt föreslås uppsättning av 20 starholkar i området.

Björktrast Turdus pilaris (NT)

Ekologi och livsmiljökrav

Björktrast häckar i skogar, ofta i anslutning till odlad mark. Den häckar också i parker och trädgårdar. Daggmaskrika gräsmattor fungerar som födosöksmiljö. Arten verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden.

Utbredning och population

Björktrast förekommer i hela Sverige och häckar med omkring 594 000 par 2018 (Wirdheim 2019).

Bevarandestatus

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningen avser antalet reproduktiva individer. Minskningstakten har uppgått till 17,5 (10–25) % under de senaste 15 åren. Björktrast är därför rödlistad i kategori Nära hotad NT. Eftersom

den är rödlistad är bevarandestatusen inte gynnsam på nationell nivå (SLU Artdatabanken 2023).

Hot

Det är oklart varför populationen av björktrast minskar.

Bedömning av påverkan

Nationell population

Den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 594 000 par 2018 (Wirdheim 2019). Den nationella populationen bedöm ej påverkas av en eventuell exploatering inom inventeringsområdet.

Regional population

Björktrast är fortfarande vanlig i Stockholms län. Den regionala populationen i Stockholms län har uppskattats till 24 000 par (Ottoson m.fl. 2012). Den regionala populationen bedöm ej påverkas av en eventuell exploatering inom inventeringsområdet.

Lokal population

Björktrast förekommer med ett par inom planområdet, se avsnittet rödlistade fågelarter ovan. Den lokala populationen bedöms ej påverkas av en eventuell exploatering inom inventeringsområdet för Södra Ekdalen utan sannolikt kommer arten även med en exploatering kunna fortsatt häcka i området.

Påverkan på livsmiljö

Det revir med björktrast, som förekommer inom planområdet, kan möjligen påverkas av planerna då nya byggnader planeras inom reviret. Dock bedöms det även framgent finnas goda förutsättningar för björktrast att hitta nya lämpliga livsmiljöer i de delar av planområdet som inte bebyggs. Detta förutsätter att det kommer finnas kvar gräsmattor, som utgör viktiga födosöksområden och att det kommer sparas naturmark där björktrast kan hitta lämpliga boplatser. Den kontinuerligt ekologiska funktionen för björktrast kommer i så fall vara säkerställd både nationellt, regionalt och lokalt.

Skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder för att gynna arten

För att ej utlösa förbudet enligt artskyddsförordningen räcker det att tillse att det även framgent finns gräsmattor för födosök och natur/parkområden med träd och buskar inom området. Under dessa förutsättningar kommer björktrastens kontinuerliga ekologiska funktion ej påverkas negativt.

Figur 13. Den rödlistade björktrasten häckar med ett par i området. Förslaget till detaljplan kommer även framledes innehålla de livsmiljöer arten behöver vilket innebär att arten ej påverkas negativt av planerade exploateringar.

Svartvit flugsnappare *Ficedula hypoleuca* (NT)

Ekologi och livsmiljökrav

Svartvit flugsnappare häckar i löv- och blandskog samt i trädgårdar och parker. Den förekommer i större delen av landet och har inte särskilt höga krav på sin livsmiljö. Den är hålträdshäckare men i tätbebyggda områden föredrar den att häcka i fågelholkar.

Utbredning och population

Svartvit flugsnappare förekommer i större delen av landet. I augusti och september flyttar flugsnapparna till tropiska Afrika. Det svenska beståndet beräknades 2012 till 1 400 000 par och 60 000 par i Stockholms län (Ottosson et al. 2012). Den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 1 122 000 par 2018 (Wirdheim 2019). Svartvit flugsnappare är en i kommunen, regionen och i landet allmänt förekommande art som är ny på rödlistan 2020 på grund av minskande population.

Bevarandestatus

Arten har tidigare bedömts som livskraftig men populationsminskningen de senaste 10 åren innebär att kriterierna för NT (nära hotad) blir uppfyllda. En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. Minskningstakten har uppgått till 19 (12-23) % under de senaste 10 åren. Den svartvita flugsnapparen är en av våra mest

allmänna häckfåglar, och tack vare den stora tillgången på holkar i parker och trädgårdar är den, en av våra vanligaste trädgårdsfåglar. Eftersom den är rödlistad är bevarandestatusen inte gynnsam på nationell nivå (SLU Artdatabanken 2023).

Hot

Förklaringar till minskningen saknas, men man befarar att klimatförändringen spelar in.

Bedömning av påverkan

Nationell population

Det svenska beståndet är beräknades 2012 till 1 400 000 par (Ottoson et al 2012) och den senaste uppskattningen av det svenska beståndet är omkring 1 122 000 par (Wirdheim 2019). Den nationella populationen bedöm ej påverkas av en eventuell exploatering inom inventeringsområdet för Södra Ekdalen.

Regional population

Den regionala populationen bedöms minst omfatta Stockholms län eller större. Den regionala populationen bedöm ej påverkas av en eventuell exploatering inom inventeringsområdet för Södra Ekdalen.

Lokal population

Bedöms häcka med några par inom området. Den lokala populationen bedöms ej påverkas av en eventuell exploatering inom inventeringsområdet med de föreslagna skydds- och kompensationsåtgärderna.

Påverkan på livsmiljö

Under förutsättning att föreslagna skydds- och kompensationsåtgärder nedan genomförs inom området bedöms inte den svartvita flugsnapparens påverkas av eventuella exploateringar inom inventeringsområdet vid Södra Ekdalen. Därmed bedöms den kontinuerliga ekologiska funktionen säkerställd på nationell, regional och lokal nivå. Istället kan arten till och med gynnas på lokal nivå tack vare förslaget att sätta upp småfågelholkar vilket skapar fler lämpliga boplatser för arten än vad som finns idag.

Skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder för att gynna arten

Spara skogspartier inom området. Ofta är det boplatser som är begränsande faktor för svartvit flugsnappare vilket gör att uppsättning av holkar som är lämpliga för arten kan stärka områdets population. Totalt föreslås 40 småfågelholkar sättas upp i området.

Grönfink *Chloris chloris* (EN)

Ekologi och livsmiljökrav

Grönfink häckar i skogsbryn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Det skålformiga boet placeras i träd, buskar eller häckar, ofta i granar och enar, men även i lövträd.

Utbredning och population

Den förekommer i större delen av landet. Det svenska beståndet är beräknat till 211 000 par (Wirdheim 2019).

Bevarandestatus

En minskning av populationen pågår eller förväntas ske. En sjukdom (flagellat) har år 2008 invandrat till Sverige och har sedan dess påverkat beståndet kraftigt negativt. Minskningstakten har uppgått till 61 (53-62) % under de senaste 10 åren. Grönfinken är rödlistad som Starkt hotad (EN).

Hot

Orsaken bakom grönfinkens minskning tros vara sjukdomen gulknopp, orsakad av parasiten *Trichomonas gallinae* (flagellat) som etablerade sig i Sverige 2008. Från att tidigare ansetts ha en livskraftig population listas den sedan 2020 på Artdatabankens rödlista som starkt hotad (EN).

Bedömning av påverkan

Nationell population

Det svenska beståndet är beräknat till 211 000 par (Wirdheim 2019). Den nationella populationen bedöm ej påverkas av en eventuell exploatering inom utredningsområdet för Södra Ekdalen.

Regional population

Den regionala populationen bedöm ej påverkas av en eventuell exploatering inom inventeringsområdet för Södra Ekdalen.

Lokal population

Ett par häckar sannolikt i området. Grönfink finns spritt häckande även i närområdet. Den lokala populationen bedöm ej påverkas av en eventuell exploatering inom inventeringsområdet för Södra Ekdalen.

Påverkan på livsmiljö

Det par som sannolikt häckar i området, bedöms inte påverkas av eventuell exploatering vid Södra Ekdalen. Det bör rimligen även framgent finnas lämpliga häckningsplatser inom detaljplaneområdet. Den kontinuerligt ekologiska funktionen för grönfinkens livsmiljöer är därmed säkerställd nationellt, regionalt och lokalt.

Skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder för att gynna arten

Det behövs inga åtgärder eftersom området även framgent bedöms erbjuda livsmiljöer för grönfink

Bedömning av bevarandestatus och påverkan på övriga fåglar

Inom inventeringsområdet för Södra Ekdalen förekommer ytterligare 32 fågelarter (ej rödlistade) med trolig eller möjlig häckning, se tabell 3. Dessa arter har alla livskraftiga populationer nationellt, regionalt och lokalt och deras populationer och dess kontinuerliga ekologiska funktion bedöms inte påverkas av planerna vid Södra Ekdalen.

Sammanfattning och förslag till skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder för områdets fåglar

Totalt noterades 56 fågelarter varav 39 arter bedöms häcka inom inventeringsområdet. Detta är ett förväntat resultat och ligger inom det normala antalet för motsvarande områden. Utifrån inventeringsresultatet har en bedömning gjorts av antalet häckande par av respektive art.

Inom inventeringsområdet vid Södra Ekdalen påträffades tio rödlistade fågelarter, sju häckande och tre tillfälligt noterade. De sju rödlistade fågelarterna som bedöms häcka inom inventeringsområdet är: kråka (NT), entita (NT), ärtsångare (NT), stare (VU), björktrast (NT), svartvit flugsnappare (NT) och grönfink (EN). Dessutom noterades ytterligare tre rödlistade arter vilka inte bedöms häcka: skratmås (NT), fiskmås (NT) och busksångare (NT). Inga arter som är listade i EU:s fågeldirektiv, bilaga 1 observerades i inventeringsområdet.

I det fortsatta arbetet inom utredningsområdet föreslås här skydds- och kompensationsåtgärder så att områdets kontinuerliga ekologiska funktion för berörda rödlistade arter säkerställs och att dessa inte utsätts för förbjuden störning. Om de föreslagna åtgärderna beaktas kommer inte förbudet i 4 a § artskyddsförordningen utlösas vilket annars skulle kunna innebära att åtgärden blir förbjuden och att dispens krävs.

Viktigast är att bevara de rödlistade fåglarnas mest värdefulla naturmiljöerna vid Södra Ekdalen. I det aktuella området bör huvudfokus läggas på entitan vilken är den art som har de mest omfattande kraven.

Skyddsåtgärder

- Bibehålla ett minst 5 hektar stort sammanhängande område (se figur 11). Det inringade området utgörs av entitans viktigaste livsmiljöer (strandskog, lövskogsmiljöer med ek, grova träd, väl utvecklat buskskikt) i enlighet med bifogad karta. Viktigt att träddridån längs stranden lämnas intakt då den kan fungera i samband med ungfågelspridningen. (se figur 11)
- Bibehålla ett tätt buskskikt inom entitans revir. Endast röjning längs befintlig stig och kring båtuppläggningsplatsen bör tillåtas.
- Uppsättning av holkar (se nedan under kompensationsåtgärder) och andra åtgärder inom entitans revir ska ske i samarbete med sakkunnig ornitolog.

- Utföra avverkning och röjning av buskar och träd utanför fåglarnas häckningstid. Dessa arbeten bör därför endast utföras mellan 1 augusti och 28 februari.
- Bevara områden med buskage som kan ge skydd, födosöks- och häckningsplatser för bland annat ärtsångare.

Kompensationsåtgärder

- Sätt upp minst 16 holkar inom entitans revir. Holkarna sätts två och två med 10–20 meters mellanrum. Detta för att en holk ska finnas kvar när ett dominant blåmespar tagit en holk. Ingångshålets diameter ska vara 25–28 mm för att utestänga talgoxe och flugsnappare. Holkarna sätts på högst två meters höjd.
- Ta bort inväxande granar inom entitans revir om sådana växer upp
- Tillse att det även framgent finns gräsmattor för födosök för arter som stare och björktrast och natur/parkområden med träd och buskar.
- Sätta upp holkar anpassade för flera olika relevanta artgrupper (förutom för entita enligt ovan). Ett lämpligt urval av holkar är 40 småfågelholkar (svartvit flugsnappare, mesar, pilfink mm), 20 starholkar, 5 skogsduveholkar, 10 grå flugsnappare och rödstjärt. Dessutom sjöfågelholkar längs Uttrans stränder för arter som knipa och storskrake.
- Planering och uppsättning av holkar ska ske i samråd med ornitolog som kan bedöma var holkarna kommer fungera bäst för berörda fågelarter.
- Viktigt är att det i avtal eller i framtida detaljplaner regleras så att det sker en kontinuerlig tillsyn där holkarnas status kontrolleras och att holkar löpande ersätts när de blivit uttjänta. Denna översyn bör ske vart 5:e år.

Referenser

Haas, F., Ottvall, R. & Green, M. 2015. Metodkatalog för fågelinventering vid Vattenfalls vindkraftsprojektering i Sverige. Vattenfall, rapport 2015-09-25.

M. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. Sveriges ornitologiska förening, Halmstad. 592 s.

Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. Sveriges ornitologiska förening, Halmstad. 592 s.

Naturvårdsverket. 2009. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1. Fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2. Naturresursavdelningen.

Skogsstyrelsen 2016. Vägledning för hänsyn till fåglar. www.skogsstyrelsen.se

SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU Artdatabanken, Uppsala.

Svensson, S., Svensson, M., Tjernberg, M. & Åkesson, S. 1999. Svensk fågelatlas. Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholm.

Wirdheim 2019: Sveriges fåglar 2020. BirdLife Sverige – Sveriges Ornitologiska Förening i samarbete med Svensk Fågeltaxering vid Lunds Universitet och med material från ArtDatabanken samt fågelstationerna vid Ottenby och Falsterbo.

Internetbaserade källor

www.artportalen.se

SLU Artdatabanken (2023) Artfakta